

HEJNSVIG BØRNEHAVE

PÆDAGOGISK LÆREPLAN FOR HEJNSVIG BØRNEHAVE

RAPPORTEN ER HENTET: 30-04-2024
BILLUND KOMMUNE

RAMBOLL

INDHOLDSFORTEGNELSE

1	INTRODUKTION	3
1.1	Læsevejledning	3
1.2	Beskrivelse til læreplanen (Hvem er vi?)	5
2	DEN PÆDAGOGISKE LÆREPLAN	8
2.1	Børnesyn, Dannelse og børneperspektiv, Leg, Læring og Børnefællesskaber	8
2.2	Pædagogisk læringsmiljø	11
2.3	Samarbejde med forældre om børns læring	13
2.4	Børn i udsatte positioner	15
2.5	Sammenhæng i overgange	16
3	ØVRIGE KRAV TIL INDHOLDET I DEN PÆDAGOGISKE LÆREPLAN	19
3.1	Inddragelse af lokalsamfundet (og evt. forældrebestyrelsen)	19
3.2	Det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø	20
4	DE SEKS LÆREPLANSTEMAER	22
4.1	Alsidig personlig udvikling	22
4.2	Social udvikling	24
4.3	Kommunikation og sprog	25
4.4	Krop, sanser og bevægelse	27
4.5	Natur, udeliv og science	29
4.6	Kultur, æstetik og fællesskab	30
5	EVALUERINGSKULTUR	32
5.1	Evalueringskultur	32
5.2	Evaluering af arbejdet med den pædagogiske læreplan	34
6	UDVIKLINGSPLANER	35

1 INTRODUKTION

I Danmark går størstedelen af alle børn i alderen 0-6 år i dagpleje, vuggestue eller børnehave. Det giver dagtilbuddene en unik rolle i forhold til at understøtte børns generelle trivsel og udvikling.

Siden 2004 har alle dagtilbud arbejdet med en pædagogisk læreplan, hvis formål er at opstille mål for børns udvikling, læring, trivsel og dannelse inden for seks centralt fastsatte læreplanstemaer. Som led i at styrke kvaliteten på dagtilbud blev der på baggrund af dagtilbudsaftalen "Stærkere dagtilbud – alle skal med i fællesskabet" i 2017, vedtaget en ny lovgivningsmæssig ramme i 2018 for arbejdet med den pædagogiske læreplan i dagtilbud. Ændringerne tager udgangspunkt i det samlede forslag om en styrket pædagogisk læreplan, som en mastergruppe og seks arbejdsgrupper udarbejdede i 2016.

Udarbejdelse af dagtilbuddets pædagogiske læreplan skal bygge på lokale udfordringer, styrker og kompetencer og de er en ledelsesmæssig beslutning, hvordan man mest hensigtsmæssigt udformer sin pædagogiske læreplan inden for de fastsatte rammer i loven og af kommunalbestyrelsen.

Ramme for udarbejdelse af den pædagogiske læreplan

Den pædagogiske læreplan udarbejdes med udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag samt seks læreplanstemaer og de tilhørende pædagogiske mål for sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børns læring.

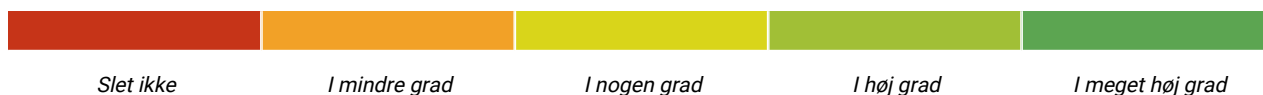
Dagtilbuddets pædagogiske læreplan skal fungere som et pædagogisk redskab, der via korte, relevante pædagogiske refleksioner og eksempler skal skabe en klar fælles retning for det pædagogiske arbejde, der foregår i dagtilbuddet. Herunder sikre, at den intenderede pædagogik er til stede hele dagen og i alle aktiviteter, rutiner med børnene mv. Læreplanen skal således indeholde nogle overordnede relevante refleksioner over og eksempler på, hvordan det pædagogiske læringsmiljø i dagtilbuddet inddrager børnenes perspektiv og børnefællesskabet og tager højde for den konkrete børnegruppes sammensætning og børnenes forskellige forudsætninger og behov. Eksemplerne skal være retningsgivende for personalet i det daglige pædagogiske arbejde med børnene.

1.1 Læsevejledning

I denne læreplansrapport kan der læses om dagtilbuddets pædagogisk praksis suppleret med forskellige resultatvisninger. Resultatvisningerne skal betragtes som et kvalificeret øjebliksbillede og skal altid anvendes som led i en helhedsbetragtning af dagtilbuddet.

Gennemsnitsgraf

Dagtilbuddets resultater vises på en rød/gul/grøn skala fra 0 til 5, hvor værdierne er tillagt følgende betydning:

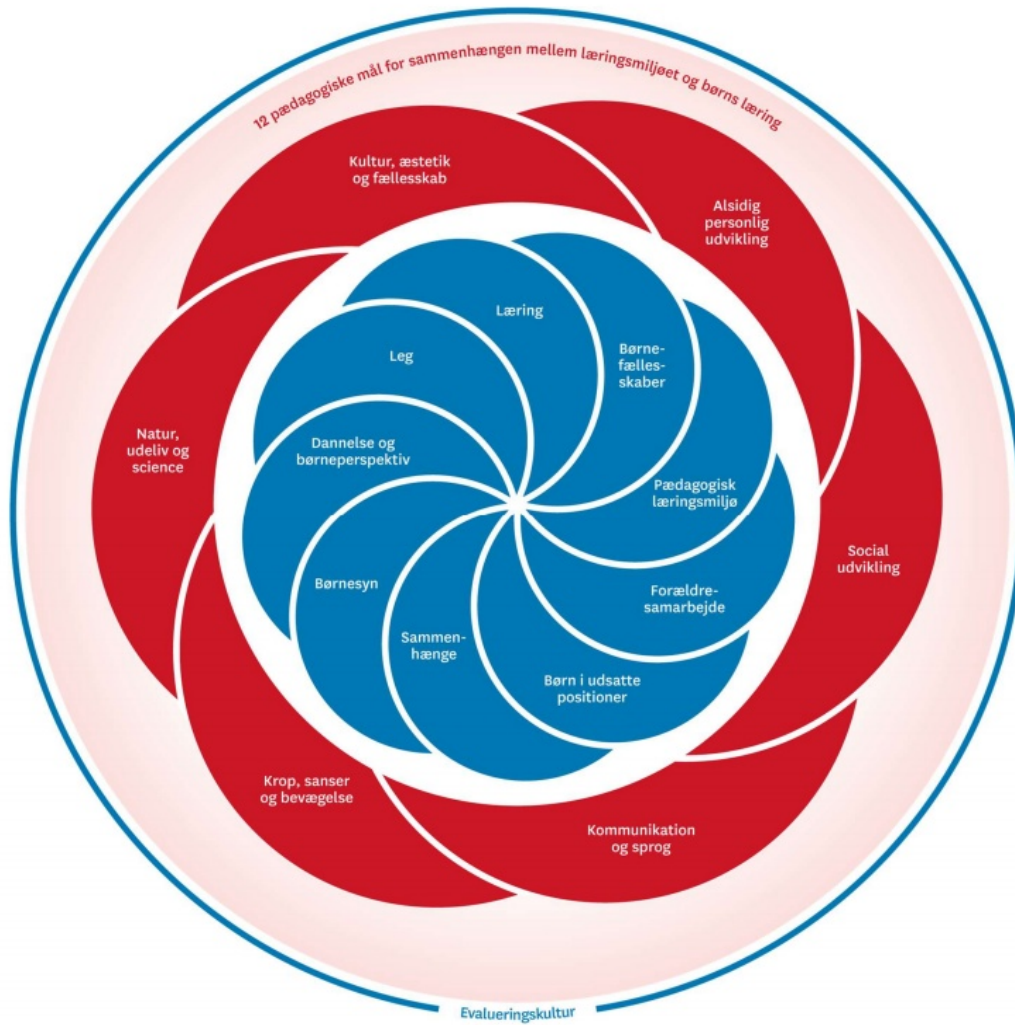
Resultater fra dagtilbuddets dialogvurderinger

Under afsnittet om læreplanstemaerne suppleres dagtilbuddets beskrivelse med en graf for fagpersonalets vurderinger af børnenes kompetencer på de enkelte læreplanstemaer. Grafen er opgjort som et simpelt gennemsnit, hvor svarerne på de enkelte spørgsmål tillægges en værdi fra 1 til 4, hvor 1 er "Kan ikke endnu" og 4 er "Kan".

Den styrkede pædagogiske læreplan

Det fælles pædagogiske grundlag
og de seks læreplanstemaer

1.2 Beskrivelse til læreplanen (Hvem er vi?)

Forord:

Kære læser

Den pædagogiske læreplan er udarbejdet med udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag, de seks læreplanstemaer samt de tolv mål for sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børns læring. Derudover er den udarbejdet med udgangspunkt i Børne- og Familieudvalget indsatsplaner, "*Videreudvikling af de kommunale tilbud på højt niveau*" og "*Arbejde målrettet med tidlig indsats og forebyggelse*" samt er rammesættende for den særlige måde, det pædagogiske forbedringsarbejde skal tilrettelægges og udvikles på.

Det pædagogiske personale og forældrebestyrelserne er inddraget på forskellige niveauer i udarbejdelsen, evalueringen af og opfølgningen på den pædagogiske læreplan.

Den pædagogiske læreplan fungerer som et pædagogisk redskab, der giver en klar fælles retning for det pædagogiske arbejde i dagtilbuddet. Herunder sikre, at det pædagogiske læringsmiljø gennem leg, planlagte vokseninitierede aktiviteter, spontane aktiviteter, børneinitierede aktiviteter og daglige rutiner giver børnene de bedste betingelser for at lære, trives, dannes og udvikle sig.

Den pædagogiske læreplan indledes med et overblik over rammerne for læreplanen. Dernæst præsenteres, hvem dagtilbuddet er. Herefter er der beskrivelser af, hvordan der i den daglige pædagogiske praksis arbejdes med det fælles pædagogiske grundlag, inddragelse af lokalsamfundet, det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø, de seks læreplanstemaer samt evalueringskulturen.

Den pædagogiske læreplan vil blive evalueret og revideret i 2025.

Rigtig god fornøjelse og læselyst med læreplanen.

Lisbeth Østergaard
Områdechef for dagtilbud
Billund Kommune

Rammer for den pædagogiske læreplan

- Det fælles pædagogiske grundlag
- De seks læreplanstemaer
- 12 pædagogiske mål for sammenhængen mellem læringsmiljøet og børns læring
- Evalueringskultur

Lokalpolitiske rammer for den pædagogiske læreplan.

Børne- og Familieudvalget har besluttet, at der i arbejdet med børn og forældre i dagtilbud og skoler skal være et særligt fokus på videreudvikling af kommunale tilbud på højt niveau og et målrettet arbejde med tidlig indsats og forebyggelse.

Intensionen bag indsatsen med videreudvikling af kommunale tilbud på højt niveau er bedre trivsel hos børn. Tegn på øget trivsel i dagtilbud er:

- At børnene oplever, at de har gode venner.
- Øget involvering af forældrene.
- Øget viden og handlekompetence hos personalet.

Intensionen bag indsatsen at arbejde målrettet med tidlig indsats og forebyggelse er tidlig opsporing og tidlig reaktion, når der er tegn på mistrivsel hos børn. Målet med indsatsen er ro, overskud, nærvær og glæde i familierne, så familierne lettere kan håndtere svære livssituationer og hurtigere kommer på fode igen.

Tegn på at indsatsen virker:

- Civilsamfundet ønsker at samarbejde om opgaven.
- Familierne oplever, at tilbuddet gør en forskel i hverdagen.

Link:

<https://www.billund.dk/politik-og-demokrati/politik-visioner-og-budget/videreudvikle-de-kommunale-tilbud-paa-hoejt-niveau/>

<https://www.billund.dk/politik-og-demokrati/politik-visioner-og-budget/arbejde-maalrettet-med-tidlig-indsats-og-forebyggelse/>

Hvem er vi?

Her beskriver vi kort vores stamoplysninger, pædagogiske profil og lokale forhold. Det kan for eksempel være børnegruppens sammensætning og forskellige forudsætninger, de fysiske rammer, geografisk placering og andre ting, der har betydning for vores pædagogiske arbejde.

Hejnsvig Børnehave er en kommunal institution beliggende i Hejnsvig.

Børnehaven har base i en stor, velfungerende bygning, der blev opført i 2015; sammenbygget med skolen og en ny idrætshal. De tre enheder kaldes samlet "Børne- og Ungeuniverset Hejnsvig."

Børnehavens bygning er på ca. 580 m² og legepladsen er på ca. 4200 m².

Beliggenheden giver god mulighed for at udforske nærmiljøet i lokalsamfundet, ligesom busforbindelser gør det muligt at komme på tur til andre oplevelser i oplandet eller i kommunens større byer.

Børnehaven er alsidig indrettet og har rigtig gode fysiske rammer, der fx giver fantastiske muligheder for motoriske udfoldelser indendørs i multirummet og i hallen samt udendørs på den store legeplads. De fysiske rammer giver også mulighed for stor fleksibilitet, så der kan arbejdes i både mindre og større rum med mindre eller større børnegrupper.

Personalesammensætningen i børnehaven består dels af det pædagogiske personale: 1 leder; 1 souschef; 4 pædagoger; 1 medhjælper og 1 lønnet studerende og dels af køkken- og rengøringspersonale: 1 køkkenassistent og 1 rengøringsassistent. Der er desuden tilknyttet 3 faste pædagogmedhjælpere med meget få, faste timer, og som ved behov træder til som vikarer ved sygdom, ferie m.m.

Udover dette faste personale kan der i kortere eller længere perioder være ansatte i virksomhedspraktik eller andre

former for praktik/tilskudsordninger.

Personalet i børnehaven arbejder tæt sammen og supplerer hinanden godt med mange forskellige kompetencer. Fælles for alle er, at vi har kerneopgaven med børnenes trivsel, dannelse, udvikling og læring i fokus.

Børnehaven har et velfungerende produktionskøkken placeret meget centralt i fællesrummet, og herfra tilberedes dagligt mad til både frokost og mellemmåltider.

Vi har en unik mulighed for at bruge køkkenet og madproduktionen som en aktiv del af læringsmiljøet, og børnene er derfor deltagende i det meningsfyldte køkkenarbejde. Med egen køkkenhave og drivhus følger vi nu vores oprindelige vision om at "fra jord til bord" også skal udleveres i og omkring køkkenet.

Børnehaven har for tiden et årsgennemsnittet på ca. 45 børn. Børnene er fordelt på én gruppe for de ældste børnehavebørn, kaldet Stjerner, og én fælles gruppe, "Raketterne", for de 3-4-årige, som igen er opdelt i 3 mindre spisegrupper kaldet Dråber, Spirer og Gnister.

De 5-6-årige, der medio august skal begynde i børnehaveklasse, overflyttes som i resten af kommunen til skolestartergruppen i SFO i skolen hvert år d. 1. april.

Børnehaven har primært etnisk danske børn, og der oftest mellem 10 og 15% af de indskrevne børn, der har dansk som andet sprog.

Børnehavens børn har forskellig baggrund og forskellige forudsætninger, og vil derfor også have forskellige behov. For tiden har vi derfor børn, der af forskellige grunde har behov for en særlig tværfaglig tilrettelagt indsats; børn, der har behov for en særlig intern tilrettelagt indsats, mens langt størstedelen trives og udvikles i det almene og generelle læringsmiljø i hjemmene og i børnehaven.

Den pædagogiske læreplan er grundlaget for vores pædagogiske arbejde i børnehaven.

Derudover har forældrebestyrelsen med flg. pædagogiske principper tilkendegivet et særligt fokus på at vi

- Arbejder med en anerkendende kommunikationsform
- Styrker børnenes legekompetencer og legerelationer
- Arbejder med sprogstimulering både i børnehavens hverdag og via øget forældreinddragelse
- Prioriterer og praktiserer ude-liv

2 DEN PÆDAGOGISKE LÆREPLAN

Den pædagogiske læreplan udgør rammen og den fælles retning for vores pædagogiske arbejde med børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Læreplanen er et levende dokument, som kort beskriver vores pædagogiske overvejelser og refleksioner med eksempler, der er retningsgivende for det daglige pædagogiske arbejde.

2.1 Børnesyn, Dannelse og børneperspektiv, Leg, Læring og Børnefællesskaber

Først forholder I jer til de fem elementer:

- Børnesyn, Dannelse og børneperspektiv, Leg, Læring, Børnefællesskaber.

I kan beskrive elementerne samlet eller hver for sig. De øvrige elementer i det pædagogiske grundlag skal ifølge loven fremgå særskilt af den pædagogiske læreplan. Disse elementer forholder I jer til lidt senere (Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 15)

Hvordan kommer de fem centrale elementer fra det fælles pædagogiske grundlag til udtryk hos os og bliver omsat i vores hverdag sammen med børnene?

Pædagogisk grundlag

”Det pædagogiske grundlag består af en række fælles centrale elementer, som skal være kende-tegnende for den forståelse og tilgang, hvormed der skal arbejdes med børns trivsel, læring, udvikling og dannelse i alle dagtilbud i Danmark.”

”De centrale elementer er:

- **Børnesyn:** Det at være barn har værdi i sig selv.
- **Dannelse og børneperspektiv:** Børn skal høres og tages alvorligt som led i starten på en dannelsesproces og demokratisk forståelse.
- **Leg:** Legen har værdi i sig selv og skal være en gennemgående del af et dagtilbud.
- **Læring:** Læring skal forstås bredt, og læring sker fx gennem leg, relationer, planlagte aktiviteter, udforskning og ved at blive udfordret.
- **Børnefællesskaber:** Leg, dannelse og læring sker i børnefællesskaber, som det pædagogiske personale sætter rammerne for.
- **Pædagogisk læringsmiljø:** Et trygt og stimulerende pædagogisk læringsmiljø er udgangspunktet for arbejdet med børns læring.
- **Forældresamarbejde:** Et godt forældresamarbejde har fokus på at styrke både barnets trivsel og barnets læring.
- **Børn i udsatte positioner:** Alle børn skal udfordres og opleve mestring i lege og aktiviteter.

- **Sammenhæng til børnehaveklassen:** Sammenhæng handler blandt andet om at understøtte børns sociale kompetencer, tro på egne evner, nysgerrighed mv.

Børnesyn, Dannelse og børneperspektiv, Leg, Læring og Børnefællesskaber

I **Billund Kommune** er vores afsæt, at det at være barn, barndommen og legen har værdi i sig selv, og at leg, dannelse samt læring og trivsel sker i sociale fællesskaber.

Børnesyn

- Børn er unikke og har forskellige potentialer for udvikling og læring.
- Børn er sociale, nysgerrige og legende.

Dannelse og børneperspektiv

- Vi tillægger barnets stemme en reel værdi og arbejder med at følge børnenes spor, oplevelser og interesser. Børn er eksperter i eget liv, og deres synspunkter tilføjer nye og relevante perspektiver.
- Vi arbejder med dannelse og demokratiforståelse, så vi understøtter børnene i at blive hensynsfulde, kritiske og demokratiske verdensborgere.
- Vi har fokus på balancen mellem individ og fællesskab.

Leg og læring

- Vi har et ansvar for, at leg og læring kan ske i en vekslen mellem børne- og vokseninitierede lege og aktiviteter samt hverdagssituationer og -rutiner.
- Vi understøtter en legende, eksperimenterende og kreativ tilgang, hvor vi er medlegende og medeksperimenterende.
- Vi har fokus på, at den lærerige leg og den legende læring indeholder aktiv deltagelse, mening, begejstring, social involvering og eksperimentering.

Børnefællesskaber

- Vi understøtter børnenes mulighed for at kunne etablere relationer på tværs af alder, køn og kultur.
- Vi har fokus på de gode relationer, hvor alle børn bliver set, hørt, anerkendt og inddraget.
- Vi guider og rammesætter leg og aktiviteter samt hverdagssituationer og -rutiner, så alle børn kan være med.

Hvordan kommer de fem centrale elementer fra det fælles

pædagogiske grundlag til udtryk her hos os og bliver omsat i vores hverdag sammen med børnene?

At alle børn er unikke - og dermed også forskellige - betyder hos os bl.a., at vi har en anerkendende tilgang til børnene, så de i videst muligt omfang bliver mødt, set og forsøgt forstået.

For os er det fx vigtigt, at vi om morgenen hilser barnet godmorgen med navn og viser imødekommenhed og interesse for netop dette barn. Det er afgørende, at vi kontinuerligt har fokus på at etablere og bevare gode og tætte relationer til barnet, herunder også at vi er bevidste om vores egen udstråling og kropssprog. Vi har fokus både på det enkelte individ, men ser også barnet som en vigtig og betydningsfuld medspiller ind i de små og store børnegrupper, som barnet hver dag indgår i.

Vi arbejder med dannelse og demokratiforståelse, når vi dagligt guider børnene gennem hverdagens samvær med hinanden i aktiviteter, leg, rutiner og konflikter. Vi støtter børnene i at de gradvist bliver mere selvstændige og selvhjulpne, og vi giver hjælp efter behov; individuelt og i fællesskab.

Vi øver fx sociale spilleregler og gode omgangsformer; turtagning og at kunne udholde, at man måske ikke altid selv kommer først.

Vi følger så vidt muligt børnenes initiativer til leg og aktivitet, så det er vigtigt, at vi i hverdagen er omstillingsparate og villige til at følge børnenes spor. Vi inddrager også gerne børnene aktivt i relevante beslutninger, hvor børneinddragelsen helt konkret fx kan være forslag til - og nogle gange afstemning om - et givent emne; bestemmelsesstedet for en gåtur; indkøb af nyt legetøj; valg af sange/ rim og remser osv.

Som et særligt forløb, hvor børneinddragelse og samskabelse i den grad var i fokus, kan nævnes vores deltagelse i et pilotprojekt fra DCUM, hvor det konkrete resultat efter en lang samskabelsesproces med børnene blev et nyt og dejligt indendørs legemiljø med 5 huler.

Legen er det grundlæggende i børnenes hverdag, og det er meget vigtigt for os, at vi har mange forskellige steder både ude og inde, hvor leg har gode betingelser for at udfolde sig: Fx for det enkelte barn, der sidder fordybet med konstruktionslegetøj; for små grupper af børn, der leger med togbane; i dukkekrogen eller med bondegården; eller for større grupper af børn, der er i gang med fællesleg i multirummet, i hallen eller på legepladsen.

Vi forsøger dagligt at skabe en god balance mellem vokseninitierede og børneinitierede lege og aktiviteter, hvor vi udfordrer os selv i at være så meget med-legende og med-eksperimenterende som muligt sammen med børnene. Helt konkret kaster vi os gerne ud i en vild omgang stopdans i Multirummet; smager på lækre mudderkager i legehuset eller drager på fantasirejser på sørøverskibet. Når vi er med i legen, har vi fx mulighed for at give legen en saltvandsindsprøjtning, hvis der er behov for det, eller vi kan støtte op omkring børn, hvis legekompetencer måske endnu ikke er helt så udviklet som kammeraternes.

Det er ikke kun i leg og aktiviteter, at læring og udvikling finder sted. Hverdagens rutinesituationer rummer også mange muligheder for udvikling af mestringskompetencer, hvilket vi fx har fokus på ved måltiderne, hvor børnene hjælper med at dække bord, sender mad rundt og samtaler om maden; når vi er på badeværelset med toiletbesøg og håndvask; eller når børnene i garderoben skal have overtøj af eller på. Hvert enkelt barn øver sig dagligt; gør så meget som muligt selv og får naturligvis hjælp efter behov.

Vi udforsker og øver os til stadighed i at have en legende tilgang i hverdagen, hvilket vi fx gør ved at

- frembringe legestemninger i hverdagens rutiner
- gribe børnenes legeinitiativer og følge deres perspektiv
- spontant at inddrage leg, fantasi og humor til at løse udfordrende situationer
- understøtte børns læringspotentialer på legende måder

Vi har i en lille forældre-folder omkring legende tilgang hos os desuden givet nogle konkrete eksempler på, hvordan ovenstående kan udfolde sig i praksis.

Børnenes samvær med hinanden i de forskellige små og store børnefællesskaber er af stor betydning.

Vi har hos os valgt, at de to yngste årgange er samlet i én stor gruppe (som igen er opdelt i 3 mindre spisegrupper) og at den ældste årgang er samlet i én gruppe. Alle 4 spisegrupper har eget basisrum, hvor måltiderne oftest indtages. I de gruppeopdelte perioder er børnefællesskaberne de jævnaldrende børn, mens det om morgenen; på legepladsen og igen om eftermiddagen er muligt for børnene at være sammen med hinanden på tværs af aldersgrupperne.

Vi har fokus på at støtte børnene i at danne relationer og bevare venskaber. Ligeledes har vi et stort fokus på at hjælpe og guide; benævne følelser og hensigter ved de uundgåelige konflikter, som opstår når børn er samlet. Vi har de seneste år gjort os positive erfaringer med at justere endnu mere på læringsmiljøet, så det i højere grad er tilpasset de enkelte børnegrupperes aktuelle behov. Det har helt konkret fx været at ændre på krav og rutiner omkring samlingsstunder og måltider, så fællesskaberne også via den ændrede rammesætning er blevet mere inkluderende.

2.2 Pædagogisk læringsmiljø

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det enkelte dagtilbud hele dagen etablerer et pædagogisk læringsmiljø, der med leg, planlagte vokseninitierede aktiviteter, spontane aktiviteter, børneinitierede aktiviteter samt daglige rutiner giver børnene mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes.

Det pædagogiske læringsmiljø skal tilrettelægges, så det inddrager hensynet til børnenes perspektiv og deltagelse, børnefællesskabet, børnegruppens sammensætning og børnenes forskellige forudsætninger.” (Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 22-23)

Hvordan skaber vi hele dagen et pædagogisk læringsmiljø, der giver alle børn mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes?

Pædagogisk læringsmiljø

I **Billund Kommune** er det det pædagogiske personales ansvar at skabe attraktive læringsmiljøer tilpasset børnegruppens forskelligheder, herunder køn, alder, etnicitet mv. Et læringsmiljø, hvor børnene kan udvikle sig gennem leg og kreativitet samt oplever, at de mestrer deres liv.

- Vi arbejder samskabende og rammesættende igennem en legende, anerkendende og inddragende tilgang.

- Vi skaber rum til læring i hverdagssituationer og –rutiner.
- Vi har attraktive fysiske rammer, der understøtter pædagogikken og børnegruppens behov.

Hvordan skaber vi hos os hele dagen et pædagogisk læringsmiljø, der giver alle børn mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes?

Det pædagogiske læringsmiljø er rammen om det gode børneliv i børnehaven. Vi vil derfor gerne tilbyde et trygt og udviklende pædagogisk læringsmiljø, hvor der er alsidighed i både indretning og lege- og aktivitetsmuligheder samt tydelighed i forventninger og kommunikation.

Som omtalt i foregående afsnit har vi gode fysiske rammer, som vi sammen med børnene anvender ret fleksibelt, afhængigt af børnegruppernes behov.

Et vigtigt element i vores læringsmiljø er det relationelle; altså de mange relationer på kryds og tværs mellem børn, forældre og personale. Vi er fx meget opmærksomme på, at det enkelte barn kan få en tryk og tillidsfuld tilknytning til personalet, når det begynder hos os, og tilsvarende naturligvis at børnene kan bevare og udbygge relationerne i hele børnehavetiden. Vi har primærpædagoger for børnene i de forskellige grupper, men samarbejder naturligvis med kollegerne i de to teams - og på tværs af huset - både omkring børnenes trivsel og udvikling og omkring vores fælles pædagogiske læringsmiljø.

Vi har valgt at organisere os med et genkendeligt "hverdagsskelet", hvor dagsrytmen med rutiner, måltider og nogle vokseninitierede aktiviteter også bliver faste holdepunkter for især de yngste børns tids-oplevelse. "Hverdagsskelettet" kan i perioder / efter behov understøttes via piktogrammer m.m., så børnene har visuelle holdepunkter.

I hverdagsrutinerne er der potentiale til mange gode lærings- og oplevelsesøjeblikke, som får næring af samvær, nærvær og tålmodighed. Det kan jo fx tage lang tid at bakse med en lynlås, men stor er glæden, når det endelig lykkes og barnet selv kan mestre endnu en ny ting :-)

Foruden de faste "holdepunkter" er der rig mulighed for børneinitierede lege og aktiviteter dagen igennem, lige fra de første børn møder ind og tager rummene i brug; over udeopholdet på legepladsen og til de sene eftermiddagstimer inden sidste barn går hjem.

Hverdagens kombination af de selvvalgte og de tilrettelagte aktiviteter giver det enkelte barn muligheder for både at udfolde og udvikle sig ud fra egne interesser og at få tilført nye input og gøre sig nye erfaringer på baggrund af andres (både børn og personales) valg.

Køkkenet er som tidligere beskrevet en vigtig del af børnehavens læringsmiljø, når der undervejs i tilberedningen snakkes, synges, smages, røres, formes osv., og alle sanser aktiveres og stimuleres i betydningsfuldt samvær og fælles "kokkeri".

Vores pædagogiske læringsmiljø er også hverdagslivet på legepladsen, hvor børnene kan udfolde og udfordre sig i et varieret og kuperet terræn med et alsidigt udvalg af faste legeredskaber, køretøjer, sandkasselegetøj og gøre sig erfaringer med bål, sand/jord og vand. Særligt på legepladsen kan børnene udfordre egen formåen og prøve kræfter med risikofyldte lege, når de fx klatrer i træer eller suser ned ad bakken på løbecykler.

Både ude og inde er det vigtigt for os at børnenes leg får plads og næring - og at vi har fokus på børns deltagelsesmuligheder i det, vi rammesætter.

I den stadige udvikling af vores pædagogiske læringsmiljø har vi med succes fået faglig sparring fra PPS, ligesom den nye viden fra pædagogernes diplommodul og fra både pædagogs og pædagogmedhjælperes seneste AMU-kurser er brugt ved fx indretning af små legemiljøer i de enkelte basisrum; det fornyede fokus på små børnegrupperes betydning samt ikke mindst for det pædagogiske personales store fokus på deltagelse i leg.

2.3 Samarbejde med forældre om børns læring

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan dagtilbuddet samarbejder med forældrene om børns læring.” (Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 24-25)

Hvordan samarbejder vi med forældrene om barnets og børnegruppens trivsel og læring?

Samarbejde med forældre om børns læring

I **Billund Kommune** er samarbejdet mellem det pædagogiske personale og forældrene ligeværdigt og tillidsfuldt.

- Samarbejdet bygger på børnenes perspektiver og forældrenes viden og erfaringer samt på en forståelse for det pædagogiske arbejde.
- Børnenes udvikling, trivsel, dannelse og læring er et fælles ansvar. Vi ser forældrene som en ressource, der aktivt deltager i deres barns udvikling, trivsel, dannelse og læring.
- Vi afstemmer forventninger med forældrene, herunder betydningen af forældrenes engagement i barnets og børnegruppens hverdag.
- Alle omkring barnet er bevidste om, hvordan der kommunikeres med hinanden. Det foregår i en åben, tillidsfuld og anerkendende dialog, hvor der anvendes et sprog, der er tilpasset modtageren.
- Det pædagogiske personale og forældrene informerer gensidigt hinanden til gavn for det enkelte barn og børnegruppen.
- Vi skaber og vedligeholder børne- og forældrefællesskaber, så hele familien oplever samhørighed og er naturlige ambassadører for dagtilbuddet.
- Forældresamarbejdet er differentieret. Alle forældre har ikke de samme behov, og vi tager højde for forskelle i normer, værdier, forventninger og sproglige barrierer.

Hvordan samarbejder vi hos os med forældrene om barnets og børnegruppens trivsel og læring?

Forældrebestyrelsen har sammen med personalegruppen haft et stort og konstruktivt fokus på samarbejde, kommunikation og forventningsafstemning, og vi har afprøvet konkrete tiltag, der alle har til formål at udvikle og optimere det meget vigtige samarbejde mellem forældre og personale.

I vores kommunikationsstrategi er der bl.a. fokus på åbenhed og gensidig forpligtelse som vigtige elementer i dialogen mellem forældre og personale.

Vi inviterer til kvartalsvise informationsmøder for kommende forældre og tilbyder forbesøg for det enkelte nye barn med forældre.

Vi har i hverdagen en åben, mundtlig kommunikation med forældrene, både om barnets generelle trivsel, små oplevelser og sjove situationer, når vi møder forældrene i hverdagens komme-gå stunder.

Vi informerer skriftligt om oplevelser fra hverdagen og om fremtidige aktiviteter på AULA, så forældrene også den vej både kan få et indblik i deres børns hverdag og også kan reservere vigtige datoer til kommende særlige fælles begivenheder.

Vi tilbyder generelt forældresamtaler 3 gange i løbet af barnets børnehavetid. Ved disse samtaler tages der bl.a. udgangspunkt i sprogvurdering; motorikvurdering og dialogprofiler, som udarbejdes af personale og forældre forud for samtalerne.

Der kan i nogle tilfælde være behov for et intensiveret samarbejde mellem personale og forældre for at støtte barnet i dets udvikling, hvor flere samtaler er nødvendige; evt. også med deltagelse af eksterne vejledere fra fx PPS og familieafdelingen, som kan give råd og vejledning til en fælles indsats for at styrke barnets trivsel.

Vi har en "låne-biks", hvorfra forældre kan låne spil, bøger og sprogkufferter med hjem til sprogstimulerende aktiviteter; enten på egen foranledning eller på opfordring fra personalet efter fx sprogvurdering m.m.

Forældre er ved deres daglige færden i børnehaven en vigtig del af det samlede læringsmiljø, og det er derfor meget betydningsfuldt, at der fx hilses på hinanden og børnene i hverdagen; at mange lige tager sig tid til en snak med andre børn end ens eget, og at man lige giver sig tid til at se / høre på, hvad børnegruppen er i gang med, inden man skal hjemad.

Der har i 2022-23 været et fælles kommunalt fokus for alle forældrebestyrelser på at få arbejdet med samarbejdet mellem dagtilbud og hjem, og både få revideret principperne for dette og få afprøvet diverse prøvehandling for at booste fællesskabet mellem børn, personale og forældre.

For at styrke de store fællesskaber har vi året igennem forskellige nye og gamle traditioner:

- Stor sensommerfest / Høstfest hvert efterår, hvor hele familien inviteres
- Lucia-og julehygge-formiddag i nov. el. dec., hvor forældre/bedsteforældre inviteres

- Fastelavnsfest i februar, hvor forældre/bedsteforældre inviteres
- Påske-hygge-dag lige før påskeferien, hvor forældre/bedsteforældre inviteres
- Afslutningsfest for Stjerneerne sidst i marts, hvor kun Stjerne-forældre inviteres.
- Legepladstage; én i løbet af foråret og én i løbet af efteråret, hvor hele familien inviteres
- Børnehave-OL på legepladsen en eftermiddag lige før sommerferien, hvor hele familien inviteres

Det er alle traditionsrige begivenheder, hvor samvær og nærvær på tværs af grupper, familier og generationer sættes i fokus – og hvor børnegruppernes trivsel også styrkes, når forældre og børn får større kendskab til hinanden i de fælles oplevelser

2.4 Børn i udsatte positioner

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det pædagogiske læringsmiljø tager højde for børn i udsatte positioner, så børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse fremmes.” (Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 26)

Howdan skaber vi et pædagogisk læringsmiljø, der tager højde for og involverer børn i udsatte positioner, så børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse fremmes?

Børn i udsatte positioner

I **Billund Kommune** arbejder vi med udviklende og inkluderende børnefællesskaber. Inkluderende børnefællesskaber betyder, at vi tilpasser læringsmiljøet til den aktuelle børnegruppe og understøtter det enkelte barns deltagelsesmuligheder.

- Udviklende børnefællesskaber og pædagogiske læringsmiljøer har stor betydning for alle børn og er særlig vigtige for børn i udsatte positioner. Kvaliteten i samspillet med det pædagogiske personale er afgørende for, at børn i udsatte positioner kommer til at opleve sig som betydningsfulde i fællesskabet.
- Børn kan være i en udsat position af mange forskellige årsager, og vi har ansvaret for med en tidlig og rettidig indsats at identificere udsatte børn.
- I kortere eller længere perioder kan børnene have brug for særlig opmærksomhed og hjælp til at kunne deltage i leg, samvær og planlagte aktiviteter.
- Når vi er bekymrede for et barns trivsel, tilrettelægger vi i samarbejde med forældrene en systematisk tværfaglig indsats.

Howdan skaber vi hos os et pædagogisk læringsmiljø, der tager højde for og involverer børn i udsatte positioner, så børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse fremmes?

Det pædagogiske læringsmiljø er rammen om det gode børneliv for ALLE børn i børnehaven. Som tidligere beskrevet vil vi gerne tilbyde et trygt og udviklende pædagogisk læringsmiljø, hvor der er alsidighed i både indretning og lege- og aktivitetsmuligheder samt tydelighed i forventninger og kommunikation.

Når personalet oplever et barn, hvis udvikling og trivsel giver anledning til en særlig opmærksomhed, indledes et udvidet samarbejde med forældrene, og efter behov inddrages eksterne vejledere i det fortløbende samarbejde for (igen) at få barnet i trivsel og udvikling. Vi har god erfaring med, at både forældre og personale får konkret og relevant sparring i det tværfaglige samarbejde omkring børnene, og at der i fællesskab udarbejdes handleplaner for relevante tiltag.

Når der er børn i udsatte positioner i en eller flere af vores børnegrupper, er det personalets opgave at tilpasse læringsmiljøet, så der i hverdagen skabes gode deltagelsesmuligheder også for disse børn.

Der kan helt konkret fx organiseres i mindre grupper; der kan tilbydes sprogstimulerende tiltag; der kan være behov for at der tages særlige hensyn eller at der helt bevidst foretages et voksen-skift undervejs osv. Der kan desuden være et særligt fokus på relations-arbejde eller på at styrke strukturen i hverdagssituationerne via piktogrammer eller lignende.

Også i de vokseninitierede lege og aktiviteter er det vigtigt, at der arbejdes med differentiering af aktivitetsudvalget, så det tilpasses den aktuelle børnegrupes sammensætning og behov. Legestøttende aktiviteter er fx med succes blevet brugt i små legegrupper, hvor børnenes styrker og resurser i særlig grad italesættes og fremhæves; hvor følelser og handlinger benævnes, og hvor fokus er på at bevare og forstørre de voksnes positive forventninger til børnenes mestring.

Så selv om vi generelt har et stort fokus på børneinddragelse og medbestemmelse, er vi også rammesættende, netop for at sikre alles deltagelsesmuligheder mest muligt. Vi har en opmærksomhed på, at børneinitierede lege og aktiviteter kan mindske nogle børns deltagelsesmuligheder, hvorfor voksenguidning i "den frie leg" kan være påkrævet – og fx kan udføres ved at være med-legende.

2.5 Sammenhæng i overgange

"Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan der i børnenes sidste år i dagtilbuddet tilrettelægges et pædagogisk læringsmiljø, der skaber sammenhæng til overgange." (Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 27).

Hvordan tilrettelægger vi vores pædagogiske læringsmiljø for de ældste børn, så det skaber sammenhæng til overgange? (Dette spørgsmål gælder kun dagtilbud med børn i den relevante aldersgruppe.)

Sammenhæng til børnehaveklassen

I **Billund Kommune** er der udarbejdet en rammebeskrivelse for alle overgange:

- Overgangen mellem hjem og dagpleje/vuggestue
- Overgangen mellem dagpleje og børnehaven
- Overgangen mellem børnehave og skole
-

I **Billund Kommune** er det værdifuldt, at ethvert barn ved en overgang føler sig ventet, velkommen og mødt på dets styrker og udfordringer.

- Alle voksne i barnets liv har ansvar for at skabe gode overgange, der er kendetegnet ved tryghed og genkendelighed.
- Vi sætter barnet og familien i centrum og inddrager barnets perspektiver og ressourcer, for at barnet, børnegruppen og familien får en positiv oplevelse i overgange.
- Vi sikrer, at der er en tydelig forventningsafstemning mellem barn, forældre og samarbejdende institutioner og parter, hvor alles viden og perspektiver inddrages.
- Vi har professionelle relationer og et forpligtende samarbejde mellem institutioner og parter med henblik på at få viden om hinandens arbejdsfelt og faglige vidensdeling.
- Vi samarbejder forpligtende og systematisk om overgange, så børnene oplever sammenhæng mellem institutioner. Vi sikrer, at nyttig information om barnet er tilgængeligt i overgangssituationer.
- Vi benytter allerede etablerede børnefællesskaber som strategi ved overgange, og vi har fokus på at skabe rammer for nye børne- og forældrefællesskaber.

Hvordan tilrettelægger vi hos os vores pædagogiske læringsmiljø for de ældste børn, så det skaber sammenhæng til børnehaveklassen?

Vi har som tidligere beskrevet valgt at fordele børnene i to aldersopdelte grupper, så de kommende skolestartere samles i én fælles gruppe, Stjernerne, det sidste år forud for overgang til skolen 1. april.

Vores intentioner med at Stjernegruppen er bl.a., at børnene kan lære hinanden rigtig godt at kende; sammen øve sig i sociale spilleregler og blive udfordret af aldersrelevante aktivitetstilbud.

Vi har samarbejds- og evalueringsskift med skolens personale ift. overgange, og har i den sammenhæng bl.a. aftalt, at vi tilrettelægger det konkrete samarbejde med bl.a. gensidige besøg hvert år, tilpasset de forskellige børnegruppers aktuelle behov. Oftest begynder vi fra januar at gå på besøg i skolen, så børnene lærer nogle af skolens lokaler at kende, kan lege på skolens legeplads og gradvist kan møde indskolingens personale. I skolestarterperioden fra april til juli kan der fortsat følge en kendt person fra børnehaven med børnene i SFO.

Ud over at Stjernerne gradvist præsenteres for nye og mere udfordrende aktiviteter, vil der i hverdagen være et stort fokus på at arbejde med selvregulering, selvkontrol og generelle sociale kompetencer. Dette skal både ses i sammenhæng med de aktuelle børnegruppers behov og med afstemningen med skolens personale, hvor det klart opleves som vigtigere at kunne indgå i sociale fællesskaber frem for fx at kunne skrive sit eget navn.

Vi benytter overgangsmaterialet i Hjernen og Hjertet, som skolen kan tilgå, og efter behov holdes overleveringsmøder med forældre, personaler og relevante eksterne samarbejdspartnere.

Når vi udarbejder overgangs-beskrivelser er der indeholdt et fokus på børneperspektivet: "Hvad er barnet optaget af ifm. den kommende overgang? Hvad er barnet bekymret for? Hvad glæder barnet sig til?"

3 ØVRIGE KRAV TIL INDHOLDET I DEN PÆDAGOGISKE LÆREPLAN

3.1 Inddragelse af lokalsamfundet (og evt. forældrebestyrelsen)

"Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan dagtilbuddet inddrager lokalsamfundet i arbejdet med etablering af pædagogiske læringsmiljøer for børn." (Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 29)

"Det er lederen, der i forbindelse med udarbejdelse af den pædagogiske læreplan sikrer, at forældrebestyrelsen bliver inddraget i processen omkring udarbejdelse, evaluering af og opfølgning på den pædagogiske læreplan." (Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 52)

Hvordan inddrager vi lokalsamfundet i arbejdet med at skabe pædagogiske læringsmiljøer for børn samt evt. hvordan forældrebestyrelsen inddrages i arbejdet med læreplanen?

Inddragelse af lokalsamfundet

I **Billund Kommune** er vi optaget af lokalsamfundets ressourcer og muligheder, der kan inddrages i det pædagogiske læringsmiljø.

- Vi inddrager forældrebestyrelsens viden om de forskellige muligheder og lokale tilbud.
- Vi anvender lokalmiljøets muligheder og tilbud i organiseringen af de pædagogiske aktiviteter.
- Vi giver børnene mulighed for førstehåndserfaringer, samhørighed med og integration i lokalsamfundet.

Hvordan inddrager vi hos os lokalsamfundet i arbejdet med at skabe pædagogiske læringsmiljøer for børn?

Vi vil gerne opleve verden udenfor "børnehavens hegn", så vi går ofte på opdagelsesture i det nære lokalmiljø: Vi prøver kræfter med andre legepladser end vores egen, og der er stier, der fører til både sø; skov; gamle baneskråninger; gravhøje; stadion og spejderhytte.

Tager vi bussen, kan vi fx. komme helt til "storbyen" Grindsted med bl.a. biblioteket, hvor vi kan låne bøger og ind i mellem opleve teaterforestillinger.

I lokalsamfundet har vi gode muligheder for at få førstehåndsoplevelser af andre sammenhænge end vores egen, og særligt for den ældste børnegruppe, Stjerneerne, har vi mange traditioner:

- Vi går på besøg på plejehjemmet med Luciaoptog og til fastelavn, og glæder derved beboerne med sang og "liv".
- Vi besøger - hvis muligt - hvert år en gård for at blive klogere på livet på landet.
- Vi har aftaler med en juletræsproducent om, at vi hvert år kommer og udvælger det største og flotteste træ til

børnehaven.

- Vi har aftaler med en jæger, der også hvert år lader os få spændende oplevelser i sin jagthytte.
- Vi tager bussen til nabo-byen Vorbasse for at gå i svømmehallen ca. 1 gang i måneden
- Vi tager på cykelture i Hejnsvig og omegn - og helt til Grene Sande

Men også Rakterne kommer ud på oplevelser i lokalsamfundet, da det for alle børn gælder at:

- Vi inviteres på besøg i kirken op til jul
- Vi alle må benytte Spejderhyttens arealer.

Ved temaforløb kan den lokale butik og lokale erhvervsdrivende som fx håndværkere, mekaniker, frisører, landbrug mm kontaktes for samarbejde enten i børnehaven eller ved besøg på virksomheden for at udvide læringspotentialet for børnene.

Vi møder derudover også stor opbakning og velvilje fra lokale ildsjæle og firmaer, der fx tidligere under mottoet "Ved fælles hjælp" var med til at løse tilbagevendende vand-problemer på legepladsen.

På vores årlige legepladsdage hjælper forældre og børn med diverse forefaldende forbedringer / forskønnelser, og børnene lærer både lidt om vedligehold og får større ejerskabsfølelse for legepladsen, når de selv og deres familie har været deltagende i arbejdet.

3.2 Det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø

"Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø i dagtilbuddet skal integreres i det pædagogiske arbejde med etablering af pædagogiske læringsmiljøer. Børnemiljøet skal vurderes i et børneperspektiv, og børns oplevelser af børnemiljøet skal inddrages under hensyntagen til børnenes alder og modenhed." (Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 30).

Hvordan integrerer vi det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø i det pædagogiske læringsmiljø?

Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø

I **Billund Kommune** er børnenes perspektiver grundstenen i arbejdet med børnemiljøet. I arbejdet med at skabe, vurdere, fastholde og udvikle børnemiljøet, er vi opsøgende og nysgerrige på, hvordan verden opleves fra børnehøjde.

Et børnemiljø, som også er et godt læringsmiljø, formes gennem alt det, der omgiver børnene, såsom strukturen, dialogen, indretningen, hverdagsrutinerne, pædagogiske aktiviteter og forældresamarbejdet.

Hvordan integrerer vi det fysiske, psykiske og æstetiske

børnemiljø i det pædagogiske læringsmiljø?

Som tidligere beskrevet har vi gode fysiske rammer, hvor der er rig mulighed for at udfolde sig kropsligt.

Vi øver os fortsat på at få børneperspektivet mest muligt i spil: Vi er nysgerrige på børnenes interesser; undersøgende på, hvad de har brug for her og nu, og medinddrager dem hvor det giver mening / er muligt ved fx indretning og indkøb. Vi taler med børn om gode lege-steder, hvilket de fx selv har fotograferet ifm. personalets diplomuddannelser / AMU-kurser. Det øgede fokus på leg og legens muligheder for at udvikle sig, har helt konkret medført indretning med flere rum i rum; flere skillevægge, flere tæpper til huler og afgrænsning - og et lidt mere afslappet forhold til (lege-)rod. Vi var i 2022 så heldige at deltage i et pilotprojekt fra DCUM omkring kvalitetsstærke legemiljøer, hvor vi gennem en lang samskabelsesproces havde fokus på børns legeinteresser, og dette sammenholdt med udvalgte kvalitetskriterier for legemiljøer resulterede i et ganske unikt legemiljø, der både fysisk og æstetisk stadig er helt i top, selv efter mere end 1½ års dagligt brug :-)

Ift. til det psykiske børnemiljø har vi stor opmærksomhed på det relationelle i samværet med børnene, så der er basis for tillid, tryghed og tilknytning. Vi støtter og guider børn, som fx har behov for at styrke selvværd og selvtillid, og vi guider børnene i at omgås hinanden, så der er en god omgangstone, da drilleri og slåskampe ikke er befordrende for det gode psykiske børnemiljø.

Ift. det æstetiske børnemiljø er der i perioder udstillinger af børnenes forskellige kreationer, som kan være med til både at pynte i huset, men også fremvises af den enkelte "kunstner" til forældrene. Nogle af vores kreative materialer står frit tilgængelige for børnene, andre ikke, hvilket jævnligt drøftes og justeres ift. at skabe et indbydende og kreativt miljø. Vi har i perioder brugt div. genbrugsmaterialer som udgangspunkt for fantasifulde kreationer, og i dette skabende arbejde er det for børnene oftest ikke det "kunstneriske" udtryk, der er vigtigt, men derimod den forestilte funktion og selve den kreative proces, der klart er det væsentligste.

Vi kan stadig med fordel være mere nysgerrige sammen med børnene omkring vores fælles, æstetiske miljø i børnehaven, som vi i fællesskab kan forandre; udsmykke og derved gøre mere inspirerende at færdes i.

4 DE SEKS LÆREPLANSTEMAER

”Den pædagogiske læreplan skal udarbejdes med udgangspunkt i seks læreplanstemaer samt mål for sammenhængen mellem læringsmiljøet og børns læring.

Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det pædagogiske læringsmiljø understøtter børns brede læring inden for og på tværs af de seks læreplanstemaer.” (Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 32).

De seks læreplanstemaer, som omhandler børnenes kropslige, følelsesmæssige, sociale og kognitive læring er:

- Alsidig personlig udvikling
- Social udvikling
- Kommunikation og sprog
- Krop, sanser og bevægelse
- Natur, udeliv og science
- Kultur, æstetik og fællesskab

4.1 Alsidig personlig udvikling

Det pædagogiske læringsmål

- Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udfolder, udforsker og erfarer sig og hinanden på både kendte og nye måder og får tillid til egen potentialer. Dette skal ske på tværs af blandt andet alder, køn samt social og kulturel baggrund.
- Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte samspil og tilknytning mellem børn og det pædagogiske personale og børn imellem. Det skal være præget af omsorg, tryghed og nysgerrighed, så alle børn udvikler engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse i fællesskaber. Dette gælder også i situationer, der kræver fordybelse, vedholdenhed og prioritering.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes alsidige personlige udvikling? Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Alsidig personlig udvikling.
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogisk grundlag.
- Ses i samspil med øvrige læreplanstemaer.

”Alsidig personlig udvikling drejer sig om den stadige udvidelse af barnets erfaringsverden og deltagelsesmuligheder. Det forudsætter engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse.”

Vi er imødekommende, positive og anerkendende i vores tilgang til børnene. Vi giver det enkelte barn omsorg; hjælper barnet med at tage afsked med forældrene, og hjælper det ind i børnehavens rutiner og sammenhænge.

I vores almene pædagogiske praksis styrkes og udfordres børnenes personlige udvikling dagligt: Børnene støttes, bakked op og udfordres i at være deltagende og at prøve nyt. Hvis noget er svært eller modet svigter, hjælper vi børnene med at tage næste skridt hen mod ny mestring og signalerer positive forventninger til børnene: ”Jeg tror godt du kan og jeg vil gerne hjælpe dig”. På denne måde er vi med til at styrke børnenes tillid til egen formåen og fremtidige deltagelseskompetencer.

Når børnene udfolder sig i mere risikofyldte lege (defineret som ”spændende og udfordrende lege, der indebærer usikkerhed og risiko for fysisk skade”), balancerer de på kanten af at have kontrol. Konkret hos os ses det fx når børnene prøver kræfter med forhindringsbaner i hallen; klatrer i træer eller kører hurtigt på løbecykler ned af

skråningerne osv. I disse lege afprøver børnene deres personlige grænser; styrker deres selvværd og selvtillid og opøver egen risiko-mestring.

Vi følger barnets initiativer, når det er muligt, og guider og øver i, at andres initiativer også følges, også selv om dette kan betyde udsættelse af egne behov, og arbejder således i det små med medbestemmelse, dannelse og en begyndende demokratiforståelse.

Vi benævner hensigter og følelser, og vi guider og øver i, hvordan man kan sige fra på en god måde, og hvordan man selv kan håndtere et nej eller en konfliktfyldt situation. Her arbejder vi bl.a. med følelser; gåpåmod, selvregulering, udholdenhed og vedholdenhed.

Vi introducerer børnene for andre kulturer; nye måder at gøre tingene på, og lader dem mødes på tværs af grupper, alder og køn, hvor de opmuntres til at være i nye sammenhænge, mens vi fortsat er støttende i allerede kendte relationer. Relations-arbejdet, både mellem børnene indbyrdes og mellem børn og voksne, er således en central del af hverdagslivet.

I vores køkken kan få børn ad gangen opleve være særligt i fokus, når de deltager i tilberedningen af maden. Børnene får varierede mad-oplevelser undervejs i processen; det er eftertragtet at hjælpe til og ved at deltage, bidrager det positivt til det enkelte barns oplevelse af både egen mestring og værdi ind i børnehavens fællesskab.

Den alsidige personlige udvikling har stor sammenhæng med de øvrige læreplanstemaer og vil derfor stort set altid være i spil, når der arbejdes med et eller flere af temaerne.

I sociale sammenhænge som leg og øvrigt samvær har et trygt, livsdueligt barn med engagement og gåpåmod fx ofte gode forudsætninger for at begå sig. Har et barn modsat behov for at blive styrket i sin personlige udvikling, kan der fx tages udgangspunkt i elementer fra andre læreplanstemaer, hvor barnet har særlige resurser/ viden /styrkesider.

Hvis der arbejdes med motorik, skubbes nogle børns personlige grænser sig måske undervejs med succes. Hvis der skal synges eller spilles teater foran andre, kan det for nogle være ren fryd, mens det er grænseoverskridende for andre, men ved differentieret støtte og opmærksomhed fra den voksne kan det blive til gode og udviklende oplevelser for alle børnene.

4.2 Social udvikling

Det pædagogiske læringsmål

Det pædagogiske arbejde med læreplanstemaet Social udvikling i beskrivelsen af temaet og to pædagogiske mål målrettet børn i aldersgruppen 0-5 år. De to pædagogiske mål er følgende:

- Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn trives og indgår i sociale fællesskaber, og at alle børn udvikler empati og relationer.
- Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte fællesskaber, hvor forskellighed ses som en ressource, og som bidrager til demokratisk dannelse.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes sociale udvikling? Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Social udvikling.
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogisk grundlag.
- Ses i samspil med øvrige læreplanstemaer.

”**Social udvikling** er udvikling af sociale handlemuligheder og deltagelsesformer og foregår i sociale fællesskaber, hvor børnene kan opleve at høre til, og hvor de kan gøre sig erfaringer med selv at øve indflydelse og med at værdsætte forskellighed.

Gennem relationer til andre udvikler børn empati og sociale relationer, og læringsmiljøet skal derfor understøtte børns opbygning af relationer til andre børn, til det pædagogiske personale, til lokal- og nærmiljøet, til aktivi-teter, ting, legetøj m.m.”

Som tidligere beskrevet ønsker vi at børnene trives hos os – også i de sociale fællesskaber, der i mange forskellige udgaver opstår hen over en helt almindelig hverdag.

For nogle børn er det let at begå sig med mange andre børn, for andre giver det udfordringer, og derfor er det et område, som helt naturligt fylder meget i vores dagligdag:

Vi guider og hjælper børnene med at sætte ord på følelser og oplevelser i samspil med andre, og vi støtter børnene i at vente på tur og at dele med hinanden. Vi støtter børnene i at danne relationer og få venner/legekammerater, og er opmærksomme, hvis nogle er ufrivilligt alene i leg.

Vi opfordrer gerne forældre til at arrangere legeaftaler i fritiden, så børnene kan få styrket relationerne i trygge omgivelser i hjemmet eller måske med en legeaftale på en legeplads, hvor det andet barns forældre også kan være med, så barnet bevarer sin tryghed og med afsæt i dette kan begive sig ud i nye venskaber.

Vi inddrager børnene i at hjælpe os og opfordrer børnene til at hjælpe hinanden og gå foran med deres erfaringer i samvær med yngre børn, der endnu ikke har samme viden og kunnen. Derved kan børnene bl.a. få oplevelsen af at være betydningsfulde og værdifulde for det fællesskab, som de indgår i.

Vi benævner handlinger og følelser, så det bliver meget tydeligt for børnene, hvad der sker omkring dem, og vi anvender materialet fra Fri for mobberi til at understøtte det vigtige arbejde med at lære at begå sig hensigtsmæssigt sammen med andre i både fredstid og i konfliktsituationer - og samtidigt også tage vare på sig selv. Helt konkret kan vi fx bruge samtalekort til at få skabt en fælles dialog om det, vi oplever i dagligdagen; vi kan få sat ord på, hvordan man kan opleve situationer både som den, der er med i en leg og den, som ikke lige er velkommen i legen. Alt dette for at styrke børnenes deltagelsesmuligheder i fremtidige sociale fællesskaber.

Vi samles dagligt i vores basisgrupper, hvor vi fx taler om, hvem vi hører sammen med og hvem vi mon mangler i dag i

fællesskabet, ligesom vi også taler om, hvordan vi skal agere, for at det er rart for alle at være en del af dette fællesskab. I vores lokaldistrikt har både skole og børnehave de samme 5 værdier (udvikling, dialog, fællesskab, respekt og anerkendende) som vi hos os i børnehaven fortsat arbejder med at få omsat til meget enkle leveregler for børn.

I legefællesskaber øver og udvikler børnene til stadighed deres sociale kompetencer, så derfor er der i børnehaven gode muligheder for både børnenes selvvalgte lege og aktiviteter, men også vokseninitierede lege, hvor der kan være et særligt fokus på fx udsatte børns deltagelsesmuligheder. I vores morgenrutiner vil vi fx gerne skabe ro og plads til gode lege- og fordybelsesstunder i de enkelte basisrum, efterhånden som vi åbner dem op.

Den sociale udvikling spiller generelt en stor rolle ift. de andre læreplanstemaer. Ofte er vi sammen med andre, når vi eksperimenterer med vores krop ift. temaet Krop, sanser og bevægelser. Udenfor på legepladsen eller på gåture ud i naturen er temaet Natur, udeliv og science ofte i spil i forskellige sociale sammenhænge. Temaet Kultur, æstetik og fællesskab går også ofte hånd i hånd med temaet Social udvikling, når vi fx har dialog om forskellige kulturer eller familieformer hos børnene, eller når der leges rollelege i dukkekrogen.

Kommunikation og sprog er afgørende, når vi befinder os i sociale fællesskaber, og jo bedre både børn og voksne er til at kommunikere på forskellig vis, jo lettere kan vi få kontakt med andre; få lavet aftaler og undgå for mange misforståelser.

4.3 Kommunikation og sprog

Det pædagogiske læringsmål

Det pædagogiske arbejde med læreplanstemaet Kommunikation og sprog skal tage udgangspunkt i beskrivelsen af temaet og to pædagogiske mål målrettet børn i aldersgruppen 0-5 år. De to pædagogiske mål er følgende:

- Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udvikler sprog, der bidrager til, at børnene kan forstå sig selv, hinanden og deres omverden.
- Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn opnår erfaringer med at kommunikere og sprogliggøre tanker, behov og ideer, som børnene kan anvende i sociale fællesskaber.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes kommunikation og sprog? Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Kommunikation og sprog.
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogisk grundlag.
- Ses i samspil med øvrige læreplanstemaer.

"Børns **kommunikation og sprog** tilegnes og udvikles i nære relationer med barnets forældre, i fællesskaber med andre børn og sammen med det pædagogiske personale.

Det centrale for børns sprogtilegnelse er, at læringsmiljøet understøtter børns kommunikative og sproglige interaktioner med det pædagogiske personale. Det er ligeledes centralt, at det pædagogiske personale er bevidst om, at de fungerer som sproglige rollemodeller for børnene, og at børnene guides til at indgå i fællesskaber med andre børn."

Vi øver os som personale i at være gode sproglige rollemodeller ved at anvende en nuanceret og sprogudvidende kommunikationsform i hverdagen. Vi er i dialog med børnene, både individuelt og i børnefællesskaberne; vi sætter ord på det, vi foretager os, og øver os i at stille reflekterende spørgsmål til børnene, så de både udfordres i at "tænke" og udtrykke sig – og til stadighed oplever dialogens iboende turtagning: at lytte og tale på skift.

Vi hjælper børnene med at sætte ord på og tyde deres handlinger, hvis det er svært for dem at kommunikere rent verbalt, og vi guider børnene i at løse konflikter med sproget - frem for at være fysiske.

I løbet af en almindelig hverdag bliver der ofte sunget, læst og øvet rim og remser, og vi får mere og mere erfaring med dialogisk læsning som en succesfuld måde at udvide børnenes ordforråd på.

Vores arbejde med "fra jord til bord" giver oplagte muligheder for også at stimulere og udvide sproget gennem helt konkrete hverdagsoplevelser: Vi taler meget om det, der sker undervejs i den fortløbende proces, hvor børnene er med til at så og plante; følge og passe grøntsagerne i vækstsæsonen, bære afgrøder til køkkenet og er med til at tilberede måltider, der slutteligt kan spises.

At det sprogunderstøttende arbejde således også foregår udendørs ses fx også ved at der ofte er højtlesning på tæpper på legepladsen hen over sommerhalvåret.

Hos både små og store børn følger vi gerne børnenes initiativer, interesse og lyst til benævne og skrive bogstaver og tal, som vi fx også har hængende til inspiration rundt om i børnehaven.

Her i børnehaven sprogvurderes alle 3- og 5-årige børn, og vi er i tæt dialog med forældrene, hvis vi vurderer, at barnets sproglige udvikling har behov for en fokuseret og fælles indsats.

I børnehaven arbejder vi i perioder med små sproggrupper for børn med behov, og vi har et udvidet forældresamarbejde omkring børns sproglige udvikling via "Lånebiksen", hvorfra forældre kan låne diverse sprogstimulerende materiale til hjemmebrug. Ved yderligere behov for særlig indsats indledes et samarbejde med tale-hørekonsulenten.

Kommunikation og Sprog er som læreplanstema aktivt og i afgørende sammenhæng med de øvrige læreplanstemaer i den pædagogiske praksis i børnehaven. Som konkrete eksempler kan nævnes sammenhængen med temaet Krop, sanser og bevægelse, når vi fx synger og leger sanglege med børnene: Her er der både sproglige og fysiske kommunikative udtryk, samtidigt med at vi bruger vores krop, udfører viljestyrede bevægelser og får stimuleret vores sanser m.m. Oftest foregår dette i større eller mindre sociale sammenhænge, hvor vores evne til at kommunikere med andre netop har stor betydning.

Sammenhængen med læreplanstemaet Natur, udeliv og Science ses fx når børnene i deres lege og udforskning i naturen kommunikerer med hinanden og gentager og øver nye ord og begreber, de måske blev præsenteret for på den sidste tur til området osv.

4.4 Krop, sanser og bevægelse

Det pædagogiske læringsmål

Det pædagogiske arbejde med læreplanstemaet Krop, sanser og bevægelse skal tage udgangspunkt i beskrivelsen af temaet og to pædagogiske mål målrettet børn i aldersgruppen 0-5 år. De to pædagogiske mål er følgende:

- Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udforsker og eksperimenterer med mange forskellige måder at bruge kroppen på.
- Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn krops- og bevægelsesglæde både i ro og i aktivitet, så børnene bliver fortrolige med deres krop, herunder kropslige fornemmelser, kroppens funktioner, sanser og forskellige former for bevægelse.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes krop, sanser og bevægelse? Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Krop, sanser og bevægelse.
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogisk grundlag.
- Ses i samspil med øvrige læreplanstemaer.

”Børn er i verden gennem **kroppen**, og når de støttes i at bruge, udfordres, eksperimenterer, mærke og passe på kroppen – gennem ro og bevægelse – lægges grundlaget for fysisk og psykisk trivsel.

Kroppen er et stort og sammensat sansesystem, som udgør fundamentet for erfaring, viden, følelsesmæssige og sociale processer, ligesom al kommunikation og relationsdannelse udgår fra kroppen”.

Vi har i vores fysiske læringsmiljø meget gode muligheder for at børnene kan udfolde sig kropsligt på mange forskellige måder. Vi råder over mange m² indendøre, hvor vi ud over basislokalerne har et stort multirum til alskens motoriske aktiviteter samt ugentlig adgang til idrætshallen. Dertil har vi en kuperet, alsidig og stor legeplads, som bruges dagligt.

Vores fysiske rammer bruges i hverdagen både til børneinitierede lege og til strukturerede aktiviteter og lege, som personalet har tilrettelagt for at udfordre og udvikle børnenes kropslige fomaen.

Efter pædagogerne har været på diplomuddannelse i leg, læring og kreativitet, er der kommet et større fokus på at være med-legende og på betydningen af kropsligheden i hverdagen – og altså også den voksnes! Her må vi også være gode rollemodeller og vise glæde ved bevægelse og kropslig udfoldelse – så det er bare om at slå sig løs og hoppe, danse, lege, trille sammen med børnene, der altid er parate og meget ofte giver tydeligt udtryk for stor bevægelsesglæde.

Hos Stjernegruppen har vi hvert forår et cykelprojekt, hvor børnene over tid øver sig i at kunne cykle sammen med gruppen; først helt lokalt rundt om skole og børnehave; dernæst lidt længere væk på byens stier og små-veje, for til sidst at cykle hele vejen til Grene Sande på en heldagstur. Heldigvis har vi gennem årene oplevet en meget stor forældreopbakning til cykelprojektet, hvilket jo er helt afgørende for at det kan være en tilbagevendende aktivitet for de ældste børnehavebørn.

Det er ikke kun ”de store armbevægelser”, vi skal styrke i hverdagen. Der er megen kropslig læring i de daglige rutinesituationer, når der skal vaskes hænder, tages tøj af og på og øves i at mærke og reagere på toiletrang, sult og tørst. Kropslige fornemmelser og udfordringer, som også ofte har brug for benævnelse, opmærksomhed og hjælp fra personalet.

Vi arbejder med sanser, kropsbevidsthed og grænsesætning med materiale fra fx Fri for mobberi; og relevante temabøger som fx Kanin og Pindsvin; Leopold-serien osv. Vi samtaler om at mærke og beskrive følelser i kroppen – både fysisk og psykisk – og om at passe på og respektere vores egen og andres kroppe og grænser, ligesom vi taler om og øver i at kunne aflæse andres kropssprog: ”Prøv at se på Peter; hvordan ser han ud lige nu?”

Vi øver også i at sidde stille og være i mere kropslig ro ved fx måltider og samlinger; igen for at få en fornemmelse af egen kropslig tilstand og regulering af egen arousal.

I køkkenet og omkring vores måltider bliver sanserne særligt aktiveret, når der fx smages, duftes, formes og tilbederes, så vi er meget glade for de ekstra dimensioner, frokostordningens produktionskøkken har tilført det pædagogiske læringsmiljø.

Her i børnehaven laver vi motorikvurdering på alle 4-årige børn, og efter behov inddrages forældre i et samarbejde om fælles indsats, som evt. kan suppleres af ekstern vejleder.

"Børn er i verden gennem kroppen", så læreplanstemaet "Krop, sanser og bevægelse" kan ikke ses isoleret fra de andre temaer og er i spil dagen lang: Når fx barnet i sin motoriske udvikling kan mestre mere og mere og selvtilliden vokser, ja så har kropslige muligheder positiv betydning for den alsidige personlige udvikling. Tilsvarende er læreplanstemaet social udvikling i spil, når børnene i legefællesskaber forhandler, afprøver og kropsliggør deres fælles ideer og forestillinger.

På legepladsen og på ture "ud i verden" er der oftest kombination af flere temaer, fx Krop, sanser og bevægelse og Natur, udeliv og science – og oftest også Kommunikation og sprog, for hvordan skal vi ellers kunne formidle noget til hinanden?

Når vi laver teater eller synger og danser er der samspil mellem temaerne Krop, sanser og bevægelse samt Kultur, æstetik og fællesskab.

4.5 Natur, udeliv og science

Det pædagogiske læringsmål

Det pædagogiske arbejde med læreplanstemaet Natur, udeliv og science skal tage udgangspunkt i beskrivelsen af temaet og to pædagogiske mål målrettet børn i aldersgruppen 0-5 år. De to pædagogiske mål er følgende:

- Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får konkrete erfaringer med naturen, som udvikler deres nysgerrighed og lyst til at udforske naturen, som giver børnene mulighed for at opleve menneskets forbundethed med naturen, som giver børnene en begyndende forståelse for betydningen af en bæredygtig udvikling.
- Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn aktivt observerer og undersøger naturfænomener i deres omverden, så børnene får erfaringer med at genkende og udtrykke sig om årsag, virkning og sammenhæng, herunder en begyndende matematisk opmærksomhed.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes natur, udeliv og science? Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Natur, udeliv og science.
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogisk grundlag.
- Ses i samspil med øvrige læreplanstemaer.

”Naturoplevelser i barndommen har både en følelsesmæssig, en kropslig, en social og en kognitiv dimension. Naturen er et rum, hvor børn kan eksperimentere og gøre sig de første erfaringer med naturvidenskabelige tænke- og analysemåder. Men naturen er også grundlag for arbejdet med bæredygtighed og samspillet mellem menneske, samfund og natur.”

Vores vigtigste kilde ift. læreplanstemaet Natur, udeliv og science er vores daglige ophold på legepladsen. Her får børnene førstehåndsoplevelser med forskellige naturfænomener året rundt, og vi kan fx følge årstidernes gang meget tydeligt i temperatur, nedbør og ved at se på, hvordan vores beplantning skifter udseende over tid.

På legepladsen får børnene konkrete erfaringer med jord, luft, vand - og også ild ved vores store bålsted. Og er vi rigtig heldige med vintervejret, får vi på vores store kælkebakke en herlig mulighed for at dyrke den risikofyldte leg med vilde slædeture i sneen.

Vi har køkkenhave og drivhus, hvor vi sammen med børnene arbejder med emnet fra jord til bord: Vi sår og planter; følger de forskellige planters livscyklus og vækstbetingelser, og bruger høsten aktivt i vores køkken. På denne måde arbejder vi meget i det nære med menneskets forbundethed til naturen. Tilsvarende tager vi også udgangspunkt i det nære og lokale, når vi hvert forår beskæftiger os med bæredygtighed og affaldssortering ved at deltage i Hold naturen ren-kampagnen. Her taler vi bl.a. om affald; hvad der må være hvor, og vi går på affaldsjagt rundt i og omkring byen. Til hverdag affaldssorterer vi inde på børnehaven.

Vi går i løbet af året mange ture til bl.a. søen, spejderhytten, skoven, baneskråningerne m.m., hvor vi får flere og anderledes oplevelser end på legepladsen, og hvor vi fx også bruger div. natur-grej sammen med børnene. På Hjertestien er der stadig nogle opsatte dyr, som vi også ynder at finde og tale om.

Men naturen skal også ”bare” opleves og være rammen om leg, samvær og umiddelbar tilstedeværelse = være.

Nogle gange går vi som personale forrest, og er nysgerrige og undersøgende på naturen, hvilket trækker børnene til, og andre gange er det børnene, der er de undersøgende og efterspørger ny viden hos personalet.

Denne eksperimenterende og undersøgende tilgang er en vigtig bestanddel af dette temas nye begreb science, som også indeholder elementer som at systematisere, kategorisere og en begyndende matematisk opmærksomhed. Vi taler

om og afprøver ligheder og forskelle; vi tæller og sorterer, og vi kan bruge digitale medier sammen med børnene til at finde svar på det, vi ikke selv ved eller undres over.

Vi har via "Den grønne læseplan" hvert år en aftale med en eller flere naturvejledere, som sammen med børnene er undersøgende på naturen i lokalområdet; fx. området ved søen eller omkring Spejderhytten.

Når vi beskæftiger os med læreplanstemaet Natur, udeliv og science, er vi ofte i dialog med børnene og har derfor også temaet Kommunikation og sprog i spil.

Ved større projekter som køkkenhaven eller affaldsindsamlingen kommer vi også omkring temaet Social udvikling, fordi børnene indgår i samspil og et betydningsfuldt fællesskab omkring projekterne.

Temaet Alsidig personlig udvikling er også ofte i tæt sammenhæng med Natur, udeliv og science, da børnene både får ny faktuel viden; lærer om sig selv og egen mestring ved at færdes i forskellige arenaer og får de første spæde dannelses-erfaringer om bæredygtighed og god adfærd i naturen.

4.6 Kultur, æstetik og fællesskab

Det pædagogiske læringsmål

Det pædagogiske arbejde med læreplanstemaet Kultur, æstetik og fællesskab skal tage udgangspunkt i beskrivelsen af temaet og to pædagogiske mål målrettet børn i aldersgruppen 0-5 år. De to pædagogiske mål er følgende:

- Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn indgår i ligeværdige og forskellige former for fællesskaber, hvor de oplever egne og andre kulturelle baggrunde, normer, traditioner og værdier.
- Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får mange forskellige kulturelle oplevelser, både som tilskuere og aktive deltagere, som stimulerer børnenes engagement, fantasi, kreativitet og nysgerrighed, og at børnene får erfaringer med at anvende forskellige materialer, redskaber og medier.

Howdan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes kultur, æstetik og fællesskab? Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Kultur, æstetik og fællesskab.
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogisk grundlag.
- Ses i samspil med øvrige læreplanstemaer.

"Kultur er en kunstnerisk, skabende kraft, der aktiverer børns sanser og følelser, ligesom det er kulturelle værdier, som børn tilegner sig i hverdagslivet.

Gennem læringsmiljøer med fokus på kultur kan børn møde nye sider af sig selv, få mulighed for at udtrykke sig på mange forskellige måder og forstå deres omverden."

At gå i børnehave betyder bl.a. at det enkelte barn skal være sammen med mange forskellige børn i fællesskaber, som det reelt ikke selv har valgt. Vi har som personale ansvar for til stadighed at arbejde med at disse fællesskaber er rummelige, åbne og udviklende for børnene, så det bliver berigende for børnene at møde mangfoldighed og forskellighed i meningsfulde fællesskaber.

Ud over at arbejde med fx gode sociale omgangsformer, tages der i perioder også udgangspunkt i andre kulturer end den danske, hvor vi fx tilbereder og spiser mad fra andre lande. Så kan vi helt konkret se, dufte og smage, at der er forskelle i både det nære og mere fjerne; fra det, mange af vores børn anser som almindeligt, til det, der er almindeligt for de få af vores børn, der har rødder i andre lande.

Vores forældrebestyrelse har prioriteret, at vi kan tage på fødselsdagsbesøg hos Stjernebørnene, hvorved børnene i tilgift også får rig mulighed for at møde mangfoldig og forskellighed, og oplever andre måder at leve på end lige dén, de selv kender til fra eget hjem.

Når vi tager på ture til Grindsted, kan vi på biblioteket i Magion være heldige at få spændende kulturelle oplevelser i form af teater- eller musikforestillinger, og i biografen kan vi opleve film på kæmpe lærred.

I børnehaven arbejder vi med højtider og traditioner som elementer i den danske kultur; vi synger, læser bøger og bruger rim og remser; både årstids- og højtidsbestemt. Børnene tager ofte disse input med sig efterfølgende, så der leges, synges, rimes og danses videre; indtryk er blevet til udtryk.

I øvrigt har vi for få år siden fået en stor samling børnebøger (donation fra Slot og Kulturstyrelsen via biblioteket), sådan at vi har nu vores eget lille bibliotek, hvor børnene kan stifte bekendtskab med mange forskellige børnebøger.

Hvert år har vi et 4 ugers samarbejde med Billund Kulturskole, hvor der kommer en ekstern underviser og leger og laver aktiviteter sammen med børnene; oftest med udspring i sang, musik, rytmik og drama.

Børnene har også mulighed for at bruge forskellige materialer i div. kreative og skabende processer, hvor de kan udtrykke sig mangfoldigt. I perioder udstilles nogle af børnenes kreationer, hvilket er et festligt og farverigt bidrag til det samlede æstetiske udtryk i huset. Her kan vi med fordel inddrage børnene mere og sammen med dem være undersøgende på, hvordan vores hus egentlig skal være udsmykket?

I forhold til det digitale indhold i science- delen har vi i børnehaven bl.a. iPads, computere og musikanlæg, så vi både kan være undersøgende sammen med børnene på gruppernes iPads efter svar på forunderlige spørgsmål eller finde musik til motoriske lege. I mindre grupper kan børnene sammen udfolde sig ved at bruge Active Floor.

Læreplanstemaet Kultur, æstetik og fællesskaber har god sammenhæng med de øvrige læreplanstemaer; fx Kommunikation og sprog, hvilket fx ses, når vi spiller teater eller leger rollelege med børnene, og hvor vi kommunikerer med hinanden i de processer, vi befinder os i. De to temaer er også begge i spil, når vi har dialoger med børnene omkring de forskellige kulturer, de måske kommer fra.

5 EVALUERINGSKULTUR

Lederen af dagtilbuddet er ansvarlig for at etablere en evalueringskultur i dagtilbuddet, som skal udvikle og kvalificere det pædagogiske læringsmiljø. Hermed forstås, at det pædagogiske personale og ledelsen løbende forholder sig reflektivt til, hvordan det pædagogiske læringsmiljø understøtter børnegruppens trivsel, læring, udvikling og dannelse.

Hvad siger loven?

- Lederen af dagtilbuddet er ansvarlig for at etablere en evalueringskultur i dagtilbuddet, som skal udvikle og kvalificere det pædagogiske læringsmiljø.
- Lederen er ansvarlig for, at arbejdet med den pædagogiske læreplan evalueres mindst hvert andet år med henblik på at udvikle arbejdet. Evalueringen skal tage udgangspunkt i de pædagogiske mål og herunder en vurdering af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø i dagtilbuddet og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse.
- Evalueringen skal offentliggøres.
- Lederen af dagtilbuddet er ansvarlig for at sikre en løbende pædagogisk dokumentation af sammenhængen mellem pædagogiske læringsmiljø og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Den pædagogiske dokumentation skal indgå i evalueringen.

Dagtilbudslovens § 9, stk. 2 og 3.

5.1 Evalueringskultur

Hvordan skaber vi en evalueringskultur, som udvikler og kvalificerer vores pædagogiske læringsmiljø? Det vil sige, hvordan dokumenterer og evaluerer vi løbende vores pædagogiske arbejde, herunder sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og de tolv pædagogiske mål?

I **Billund Kommune** arbejder vi med refleksion, opfølgning og feedback i professionelle læringsfællesskaber.

Evalueringskulturen udgøres både af uformelle hverdagsevalueringer i forbindelse med det pædagogiske arbejde samt mere formelle og systematiske evalueringer, hvor der gøres brug af evalueringsredskaber som fx pædagogisk analyse, aktionslæring, SM(i)TTE, GLK (Gjort, Lært og Klogt at gøre) samt vurderinger og kortlægninger af læringsmiljøet. De formelle og systematiske evalueringer tager afsæt i dokumentation af processer og resultater i det pædagogiske arbejde.

De uformelle hverdagsevalueringer samt de formelle og systematiske evalueringer benyttes i et samspil.

Vi har både et formativt (proces), summativt (leverancer og resultater) samt generativt (læring) fokus i evalueringerne. Derudover har vi fokus på sammenhængen mellem læringsmiljøet i dagtilbuddene og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse.

Evalueringerne har både et tilbageskuende blik, hvor hidtidig løsning af kerneopgaven vurderes samt et fremadrettet perspektiv, hvor der med afsæt i evalueringerne følges op, og den pædagogiske praksis justeres og forbedres.

Vi er opmærksomme på at inddrage relevante perspektiver i evalueringer, såsom børne- og forældreperspektivet samt leder og medarbejderperspektiver.

Hvordan skaber vi hos os en evalueringskultur, som udvikler og kvalificerer vores pædagogiske læringsmiljø?

De nye brede mål i den pædagogiske læreplan er vores pejlemærker, når vi i vores evaluering ser efter tegn på ønsket trivsel, udvikling, dannelse og læring hos børnene. Evalueringen vil således give indikering af, om vores samlede læringsmiljø i hverdagen har den ønskede effekt, og også give en pejling på, hvordan vi kan justere og forbedre vores pædagogiske praksis og fysiske rammer, så forholdene bliver endnu bedre.

I vores børnehave bruger vi forskellige metoder til dokumentation af vores pædagogiske arbejde. Vi tager fotos, som fx bliver brugt til fysiske opslag og plancher eller lægges på AULA, så de er tilgængelige for børn og forældre også uden for børnehavens åbningstid.

De viste fotos ledsages ofte af praksisfortællinger eller andre korte beskrivelser af fx indhold, formål og "effekt".

Under diplomuddannelsen har pædagogerne fået praksiserfaring med at anvende videooptagelser og aktionslæring som en meget brugbar metode til at analysere hverdagsituationer ud fra, for at få øje på og fremadrettet gøre mere af det, der virker godt i de forskellige situationer. Vi er fortsat med at bruge denne metode til faglige selvkritiske drøftelser, primært på team-niveau, men også på personalemøder.

Personalet udarbejder dialogprofiler og sprog- og motorikvurderinger på de enkelte børn, og dette materiale er både et øjebliksbillede på et barns udvikling, men jo også en form for evaluering på barnets udbytte af hverdagspraksis i børnehaven og barnets hjemmemiljø. Det samlede udtræk for årets vurderinger og profiler giver dermed også indikationer om kvaliteten i det pædagogiske læringsmiljø i børnehaven.

I fht. børn i udsatte positioner evalueres tiltag og handleplaner løbende på opfølgingsmøder med forældre og evt. andre relevante samarbejdspartnere.

I personalets planlægning af det pædagogiske arbejde anvendes fx SMTTE-modellen med bl.a. mål for projekter /aktiviteter / forløb, eller GLK-modellen til den efterfølgende evaluering på team- og personalemøder.

Vi justerer løbende vores pædagogiske læringsmiljø og vores hverdagsrutiner samt den generelle organisering på baggrund af vores oplevelser; egne og andres tilkendegivelser og vores evalueringer. Vi ændrer på og afprøver efterfølgende nye elementer i hverdagslivet, for fx at forbedre vores samværs måder med børnene; optimere vores fysiske rammer og øge børnenes deltagelsesmuligheder.

Vi øver os i at medinddrage børnene i evalueringer af forskellige aktiviteter, hvor vi sammen reflekterer over og sætter ord på, hvilke oplevelser vi har haft; hvordan vi oplevede det og hvad der ville være godt at gøre en anden gang.

Systematisk evaluering kan for os stadig være en udfordring i en travl hverdag, så det er vigtigt at det medtænkes i planlægning og dagsordenspunkter, for at få tilstrækkelig vægt og fylde.

Vores interne aftaler om fx ugentlige informationer på AULA er med til at fastholde fokus på at få forholdt sig til egen praksis og følge op på evt. justeringsbehov.

5.2 Evaluering af arbejdet med den pædagogiske læreplan

Hvordan evaluerer vi arbejdet med den pædagogiske læreplan, som skal foretages mindst hvert andet år?

Hvordan evaluerer vi arbejdet med den pædagogiske læreplan, som skal foretages mindst hvert andet år?

Vi har løbende fokus på vores generelle pædagogiske læringsmiljø og dermed også på vores arbejde med den pædagogiske læreplan.

På flere personalemøder året igennem tager vi med udgangspunkt i en praksisfortælling en "gå-tur på læreplanstæppet", hvor vi sammen får reflekteret over, hvilke områder af den styrkede pædagogiske læreplan, det konkrete eksempel fra praksis har .

På den årlige pædagogiske dag er den pædagogiske læreplan oftest et fast emne, så der samles op og evalueres; enten bredt eller på et lille udvalgt område i læreplanen.

Læringsgruppen forholder sig også til evaluering af læringsmiljøet, når der arbejdes med opfølgning og evt. tiltag på baggrund af div. dataindsamlinger, både eksternt som ved kortlægning og interne ved års-rapporter fra Hjernen og Hjertet samt ved de årlige tilsynsbesøg.

Forældrebestyrelsen involveres på bestyrelsesmøder i evalueringsprocessen.

6 UDVIKLINGSPLANER

Hejnsvig Børnehave har ikke oprettet udviklingsplaner til denne læreplan.